

Målnummer: Ö2723-01   **Avdelning:**

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2002-06-17

Rubrik: Fråga om återuppväckande av en preskriberad fordran hos en konsument.

Lagrum: 5 § preskriptionslagen (1981:130)

Rättsfall:

REFERAT

J. K förpliktades i slutbevis d. 9 april 1984 i mål om betalningsföreläggande att till Thorn Emi Hyr-TV AB, senare namnändrat till Thorn Svenska AB, betala 5 292 kr 75 öre jämte ränta och kostnader. I november 2000 ansökte Thorn om verkställighet av slutbeviset hos Kronofogdemyndigheten i Malmö.

J. K invände mot verkställighet under påstående att fordringen var preskriberad.

Kronofogdemyndigheten konstaterade i beslut d. 22 dec. 2000 att betalning hade skett från J. K:s sida under år 1999 och att fordringen därför inte var preskriberad. Myndigheten lämnade invändningen om preskription utan bifall.

J. K överklagade i Malmö TR. Han vidhöll sin preskriptionsinvändning. Som grund anförde han att mer än tre år förflutit från det att han senast erkände skulden, vilket var i januari 1992, då betalning skedde på grund av utmätning.

Thorn anförde bl.a.: Mellan d. 3 okt. 1994 och d. 23 mars 1998 avsände Thorns ombud Intrum Justitia 13 brev till J. K. Breven innehöll olika amorteringsförslag. Endast ett av breven har kommit i retur. Den 22 maj 1994 ringde J. K till Intrum Justitia och påstod att skulden redan var reglerad. Han ringde också d. 30 mars 1998 och hävdade att han hade betalat skulden. Den 16 juli 1999 ingick Thorns ombud per telefon en uppgörelse med J. K om avbetalning av skulden. Uppgåelsen bekräftades med en skriftlig avbetalningsplan som sändes till J. K. d. 19 juli 1999. Från J. K har härefter gjorts fyra avbetalningar enligt planen.

J. K. förklarade sig inte kunna vitsorda att några telefonsamtal hade förekommit mellan parterna före tvistens uppkomst och bestred att han hade mottagit något brev från Intrum Justitia eller tagit del av avbetalningsplanen. De åberopade betalningarna hade gjorts av I. L., som under J. K:s bortovaro hade haft uppdrag att sköta "post och telefon samt hyresräkningar och elräkningar". I. L. hade inte haft J. K:s medgivande att göra några betalningar till Thorn.

TR:n (rådmannen Ryde) anförde i beslut d. 4 april 2001: TR:n finner i och för sig att J. K:s uppgifter om att han inte skulle ha haft några telefonsamtal med ombud för Thorn under tid som Thorn påstått, bl.a. inför ovannämnda skrift d. 19 juli 1999 avseende avbetalningsplan, och inte heller fått del av denna skrift, i det närmaste kan lämnas utan avseende.

I ärendet är emellertid ostridigt att betalningar skett enligt den avbetalningsplan som förebragts i ärendet och att betalningarna skett för J. K:s räkning.

Enligt 5 § 1 preskriptionslagen (1981:130) avbryts preskriptionen genom att gäldenären utfäster betalning, erlägger ränta eller amortering eller erkänner fordringen på annat sätt gentemot borgenären. I förarbetena har uttalats att preskriptionsavbrott uppkommer även när någon annan än gäldenären betalar t.ex. ett räntebelopp för dennes räkning, under förutsättning att betalningen

sker på gäldenärens uppdrag eller åtminstone med hans samtycke (prop. 1979/1980:119 s. 96).

J. K har invänt att betalningarna skett utan hans samtycke. Thorn har emellertid haft fog för att uppfatta betalningarna som ett erkännande från J. K. Mot bakgrund av det uppdrag J. K har gett I. L. måste han anses ha haft anledning att räkna med att betalning skulle kunna komma att ske. Med hänsyn till det anförda, sammantaget med vad som i övrigt har förekommit i ärendet och handlingarnas innehåll, får betalningarna under nämnda förhållanden anses ha avbrutit preskriptionen. På grund härav kan J. K:s preskriptionsinvändning inte vinna bifall.

J. K. överklagade i HovR:n över Skåne och Blekinge och yrkade bifall till sin preskriptionsinvändning.

Thorn bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Borgeke, hovrättsrådet Loman och hovrättsassessorn Kölfors, referent) anförde i beslut d. 2 juli 2001: J. K har åberopat samma grunder som vid TR:n med följande förtydliganden. Ackordsamorderingsplanen avser flera olika fordringar och är inte så preciserad som krävs för att den skall fungera preskriptionsavbrytande. Vidare är en ackordsamorderingsplan en sådan förlikning som inte skall verka preskriptionsavbrytande.

Thorn har åberopat samma grunder för sin talan som vid TR:n och har därutöver tillagt följande. Thorn lämnade genom sitt ombud Intrum justitia uppgifter till skattemyndigheten om inbetald ränta i ärendet under 1999. J. K har sålunda erhållit uppgifter om inbetald ränta per d. 31 dec. 1999 avseende skulden till Thorn i sin deklaration. Genom undertecknande av deklarationen har han erkänt sin skuld till bolaget.

J. K. har häremot invänt följande. Den omständigheten att han skrivit under sin deklaration och att denna eventuellt innehållit uppgifter om erlagd ränta medför inte något preskriptionsavbrott, utan innebär endast att ett misstag skett från J. K:s sida avseende kontrollen av taxeringen. Han har inte haft att räkna med att eventuell underskrift av deklarationen skulle medföra erkännande av en skuld. En underskrift av en deklaration kan inte innebära att fordran blivit tillräckligt preciserad för att medföra att ett preskriptionsavbrytande erkännande har skett. Thorn har inte haft anledning att förvänta sig att J. K. skulle skriva under deklarationen och att detta skulle medföra ett erkännande från hans sida.

HovR:ns bedömning.

J. K. har i målet invänt att Thorns fordran är preskriberad eftersom mer än tre år har förflutit från det att han senast erkände skulden, vilket var i januari 1992 då betalning skedde på grund av utmätning.

Thorn har anfört att preskriptionsavbrott har skett vid flera tillfällen, bl.a. genom att dess ombud Intrum Justitia avsänt 13 brev med förslag till betalningsuppgörelser till J. K. under perioden mellan d. 3 okt. 1994 och 23 mars 1998. Enligt Thorn har samtliga brev avsänts med begränsad eftersändning och endast ett brev har kommit i retur. J. K. har dock förnekat att han mottagit några brev från Intrum Justina.

Det åligger borgenären att styrka att preskriptionsavbrott skett och det är också borgenären som står risken för att ett brev med krav eller erinran inte når gäldenären och att preskription därmed inte avbryts (jfr NJA 1996 s. 809). Även om det inte finns något annat i utredningen än J. K:s förnekande som talar emot att han fått breven är det inte styrkt att han fått del av dessa och att preskriptionsavbrott därmed har skett. Den aktuella fordran får därmed anses ha preskriberats i vart fall i oktober 1997.

Bolaget har vidare anfört att parterna träffat en uppgörelse per telefon som bekräftats genom en ackordsamorderingsplan. J. K. har bestritt bolagets påstående och anfört att han varken ingått eller tagit del av någon sådan plan. Det är emellertid ostridigt att betalningar skett enligt den avbetalningsplan som förebringats i ärendet och att betalningarna skett i J. K:s namn.

HovR:n uppfattar Thorns talan i målet så att bolaget i andra hand gör gällande

att dess fordran återuppväckts genom överenskommelsen om en ackordsamorteringsplan och de betalningar som skett i enlighet med denna. På motsvarande sätt får det i J. K:s preskriptionsinvändning anses ligga ett påstående om att Thorns fordran inte återuppväckts.

Det saknas anledning att ifrågasätta riktigheten i de handläggningsanteckningar som förts hos Intrum Justitia under ärendets gång. Av dessa framgår att J. K. d. 16 juli 1999 kontaktat Intrum Justitia och att parterna därvid kommit överens om en ackordsamorteringsplan. Denna amorteringsplan har d. 19 juli 1999 översänts till J. K. och betalning i enlighet med denna har därefter skett vid fyra på varandra följande tillfällen. Med hänsyn härtill anser HovR:n att Thorn har styrkt att en ackordsamorteringsplan har ingåtts. Frågan är emellertid om J. K härigenom eller genom inbetalningarna i hans namn kan anses ha erkänt Thorns fordran på ett sådant sätt att denna har återuppväckts.

En preskriberad fordran torde i vissa fall kunna återuppväckas genom att gäldenären erkänner fordringen (se Stefan Lindskog, Preskription, 1990 s. 246 ff.). Enligt HovR:ns uppfattning bör dock försiktighet iakttagas vid bedömning av om ett erkännande av en preskriberad fordran innebär ett återuppväckande av densamma, särskilt när gäldenären är en konsument. I fall som det nu förevarande bör således krävas att gäldenären handlat aktivt och medvetet och att han eller hon haft för avsikt att återuppliva fordringen eller varit införstådd med att så skedde (jfr Svea HovR:ns avd. 8, beslut d. 24 april 2001 i mål nr OÅ 6092-00).

HovR:n finner inte genom den i målet tillgängliga utredningen visat att J. K. - genom ingåendet av ackordsamorteringsplanen eller genom inbetalningarna som gjorts i hans namn - har erkänt den aktuella fordran på ett sådant sätt att den har återuppväckts. På grund av det anförda kan J. K:s invändning om preskription inte lämnas utan avseende. Verkställighet får därför inte äga rum med stöd av den av Thorn åberopade exekutionstiteln.

HovR:n förordnar, med ändring av TR:ns beslut, att verkställighet av slutbeviset d. 9 april 1984 inte får äga rum.

Thorn överklagade och yrkade att HD skulle, med ändring av HovR:ns beslut, fastställa TR:ns beslut.

J. K bestred ändring.

HD meddelade prövningstillstånd i frågan om fordringen återuppväckts men fann ej skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt. Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Thornefors, föreslog i betänkande ett beslut, vari anfördes bl.a. följande: Att en fordran är preskriberad innebär att borgenären har förlorat sin rätt att kräva betalning för fordringen. Frågan om en fordran som är preskriberad kan återuppväckas är inte reglerad i preskriptionslagen och inte heller berörd i lagens förarbeten. Att detta kan ske framgår emellertid av flera fall ur äldre rättspraxis (se NJA 1897 s. 459 och 1921 s. 275, jfr NJA 1926 s. 426). Frågan får anses falla utanför preskriptionsläran och är i stället att betrakta som ett rent avtalsrättsligt spörsmål (se Lundstedt, Allmän Obligationsrätt, Senare delen s. 143 och Rodhe, Obligationsrätt s. 684). Avgörande för bedömningen är om gäldenären på ett otvetydigt sätt har åtagit sig att betala fordringen trots att han har haft vetskap om att denna är preskriberad. Bevisbördan för detta åvilar borgenären. Vid prövningen måste beaktas om gäldenären, såsom i förevarande fall, är konsument.

Att en gäldenär, efter det att en fordran har preskriberats, träffar avtal med borgenären om en avbetalningsplan för skulden måste innebära att en bindande förpliktelse uppkommer för gäldenären att betala denna. I förevarande fall finns emellertid ingen annan utredning om den åberopade amorteringsplanens tillkomst än en anteckning hos Intrum Justitia enligt vilken tjänstemannen där per telefon har kommit överens med J. K. om en ackordsamorteringsplan. Mot J. K:s bestridande av att han över huvud taget talat med någon tjänsteman hos Intrum Justitia vid denna tid är inte styrkt att han ingått avtal om avbetalningsplanen.

Det är ostridigt mellan parterna att under tiden augusti-november 1999 fyra betalningar på skulden om vardera 92 kr har skett till Intrum Justitia i J. K:s

namn. Annat har inte framkommit än att betalningarna har gjorts av en kvinna som tillfälligt har bistått J. K. med vissa angelägenheter under en tid då denne vistats på annan ort och att betalningarna skett utan J. K:s vetskap. De har därför ingen bindande verkan mot J. K.

Thorn har slutligen åberopat att J. K. genom att underteckna sin självdeklaration, i vilken avdrag har yrkats för den del av betalningarna som har avsett ränta, har erkänt skulden gentemot bolaget. För att en åtgärd skall tillmätas betydelse i förevarande sammanhang måste emellertid krävas att handlingen riktar sig direkt mot borgenären. Detta är inte fallet beträffande uppgifter om en skuld och räntebetalningar i en självdeklaration.

Av det anförda framgår således att ingen omständighet har förekommit som kan läggas till grund för ett konstaterande att J. K. har haft för avsikt att återuppväcka skulden genom att erkänna den till Thorn. HD skall därför förklara att fordringen i fråga inte har återuppväckts.

HD:s avgörande. HD förklarar att Thorns fordran på J. K. inte har återuppväckts. HovR:ns beslut att verkställighet av slutbeviset inte får äga rum skall således stå fast.

HD (JustR:n Magnusson och Lars K Beckman) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Genom HovR:ns beslut, som i denna del vunnit laga kraft, är avgjort att Thorns fordran på J. K. preskriberats i vart fall i oktober 1997. Frågan är om fordringen, som är en fordran mot en konsument, därefter återuppväckts.

Att en fordran är preskriberad innebär att borgenären har förlorat sin rätt att kräva betalning för fordringen. Frågan huruvida en fordran som är preskriberad kan återuppväckas är inte reglerad i preskriptionslagen (1981:130) och har inte heller berörts i lagens förarbeten. Att en preskriberad fordran kan återuppväckas framgår emellertid av flera äldre rättsfall (se NJA 1897 s. 459, 1921 s. 275 och 1926 s. 426). Bedömningen av om en fordran är återuppväckt bör i enlighet med allmänna avtalsrättsliga principer utgå från gäldenärens vilja i det enskilda fallet. När gäldenären är en konsument bör krävas att han på ett otvetydigt sätt har åtagit sig att betala fordringen trots att han haft vetskap om att den är preskriberad eller att det framgår att han, oavsett hur det förhåller sig med frågan om preskription, är villig att åta sig betalningsskyldighet. Bevisbördan för att så är fallet bör åvila borgenären.

I det aktuella fallet har Thorn bl.a. åberopat att J. K i juli 1999 gått med på en ackordsamorteringsplan och att betalning därefter skett i enlighet med planen vid fyra tillfällen. Det har emellertid inte visats att J. K. vid dessa tillfällen var medveten om att fordringen var preskriberad. Inte heller vad som i övrigt förekommit ger stöd för att J. K velat återuppväcka en preskriberad fordran genom att erkänna den i förhållande till Thorn.

I enlighet med det anförda skall den ställda frågan besvaras med att fordringen inte har återuppväckts.

HD:s avgörande. HD förklarar att Thorns fordran på J. K. inte har återuppväckts. HovR:ns beslut att verkställighet av slutbeviset inte får äga rum skall således stå fast.

JustR Pripp var skiljaktig i fråga om skälen och anförde: Utgångspunkten för HD:s prövning i målet är att Thorns fordran mot J. K. preskriberades i vart fall i oktober 1997. Enligt 8 § preskriptionslagen (1981:130) innebär en preskription att borgenären förlorar rätten att kräva ut sin fordran. Den fråga som HD nu skall ta ställning till är om J. K trots preskriptionen är skyldig att betala vad Thorn yrkat.

Frågan om en fordran som är preskriberad ändå kan läggas till grund för krav på betalning är inte reglerad i preskriptionslagen och inte heller berörd i lagens förarbeten. Äldre rättspraxis ger dock exempel på att en gäldenär kan bli betalningsskyldig för en preskriberad fordran (se NJA 1897 s. 459 och 1921 s. 275; jfr NJA 1926 s. 426). I praxis och doktrin talar man om att fordringen i ett sådant fall har återuppväckts. Det är den ursprungliga fordringen som lever vidare.

Nu gällande preskriptionslag innehåller särskilda bestämmelser såvitt gäller konsumentfordringar. Till skydd för konsumenten är preskriptionstiden för

sådana fordringar enligt 2 § 2 st. kortare än vad som följer av den allmänna preskriptionstiden, tre år i stället för tio år från det att fordringen tillkom. Lagen innehåller också för konsumentfordringar den särskilda bestämmelsen i 12 § andra meningen att ett avtal om längre preskriptionstid än tre år för en sådan fordran är ogiltigt.

Det är en allmän princip att den som åtnjuter skydd av lagen kan efterge sitt skydd den dag han på detta sätt kan förfoga över sin rätt. En gäldenär kan t.ex. avstå från att åberopa preskription när han krävs på betalning för en preskriberad fordran. Det kan däremot inte anses förenligt med preskriptionslagens 12 § att en konsument som avtalar om framtida amortering av en preskriberad fordran därigenom skall anses ha avtalat att en ny preskriptionstid om tre år skall börja löpa från den dag avtalet sluts. För en näringsidkares rätt till betalning bör krävas att konsumenten godtagit att en ny preskriptionstid börjar löpa. Det betyder att konsumenten bör bli bunden av ett åtagande att framöver betala en preskriberad fordran i princip endast om han uttryckligen lämnat en sådan förklaring eller det av utredningen framgår att han var villig att åta sig betalningsskyldigheten oavsett om preskription inträtt eller inte. Det bör ankomma på borgenären att styrka att gäldenären har gjort ett sådant åtagande.

Utredningen i målet är bristfällig vad gäller det telefonsamtal i juli 1999 som Thorn åberopat. Mot J. K:s bestridande finner jag inte styrkt att J. K. då med bindande verkan åtog sig att betala enligt den avbetalningsplan som Thorn åberopat.

HovR:ns domslut skall därför fastställas.

Referenten, JustR Thorsson, med vilken JustR Nyström instämde, var skiljaktig och anförde: J. K. förpliktades i slutbevis d. 9 april 1984 i mål om betalningsföreläggande att till Thorn betala 5 292 kr 75 öre jämte ränta och kostnader. Thorn ansökte vid flera tillfällen om verkställighet av slutbeviset, senast i november 2000. Enligt vad som upplysts under handläggningen här är målet alltså anhängigt hos kronofogdemyndigheten.

J. K. har i det nu aktuella verkställighetsmålet invänt att Thorns fordran är preskriberad, eftersom mera än tre år förflutit sedan han i januari 1992 senast erkände skulden.

Mot J. K:s invändning har Thorn - såvitt nu är av intresse - åberopat att fordringen har återuppväckts genom att J. K. vid samtal med en anställd hos Thorns ombud Intrum Justitia d. 16 juli 1999 kommit överens om en ackordsamorteringsplan som omfattat skulden till Thorn och vissa andra skulder, att planen översänts till J. K. d. 19 juli samma år, att betalning därefter skett i enlighet med planen vid fyra på varandra följande tillfällen månaderna augusti-november 1999 samt att J. K. i sin självdeklaration påföljande taxeringsår har tillgodogjort sig avdrag för den ränta han betalat på skulden och genom att underteckna deklarationshandlingen har erkänt skulden gentemot Thorn.

J. K. har bestritt att fordringen har återuppväckts och därvid gjort gällande, att han inte har träffat något avtal om en ackordsamorteringsplan och att de amorteringar som skett har gjorts utan hans uppdrag eller vetskap av en person som skötte en del av hans ekonomiska angelägenheter samt att undertecknandet av deklarationen inte binder honom gentemot Thorn.

Vad som förekommit här ger inte anledning att frångå domstolarnas bedömning att Thorn styrkt att en ackordsamorteringsplan har ingåtts med det innehåll som framgår av Intrum Justitias brev d. 19 juli 1999, dvs. omfattande Thorns fordran. Denna fordran hade, såsom framgår av HovR:ns i den delen lagakraftvunna beslut, preskriberats i vart fall i oktober 1997.

Huruvida en fordran som är preskriberad kan återuppväckas är inte reglerat i preskriptionslagen (1981:130) eller berört i dess förarbeten, men att så kan ske framgår i praxis (se t.ex. NJA 1897 s. 459, 1921 s. 275, 1926 s. 426 och 1944 s. 14, jfr Lindskog, Preskription, 1990 s. 249 med not III). Förhållandet kan ses som ett rent avtalsrättsligt spørsmål skilt från preskriptionsläran (jfr t.ex. Rodhe, Obligationsrätt, 1956 § 58 vid not 79). Att en gäldenär, efter det att en fordran har preskriberats, träffar avtal med borgenären om en avbetalningsplan för skulden innebär med ett sådant synsätt att en ny,

bindande förpliktelse uppkommer för gäldenären att betala skulden.

Frågan är då vilken betydelse det har om gäldenären har ingått avtalet utan att inse att han därmed åtar sig en ny förpliktelse. Det får antas att en gäldenär som erkänner en preskriberad skuld vanligen handlar i villfarelse om preskriptionen, antingen i okunnighet om rättsregeln eller om de faktiska förhållanden som föranleder preskription. I förevarande fall har gäldenären inte förrän i det nu aktuella verkställighetsmålet gjort gällande att hans betalningsförpliktelse skulle vara preskriberad, men av utredningen framgår också att borgenären har haft uppfattningen att den, bl.a. på grund av borgenärens erinringar om skulden, inte var preskriberad, dvs. att borgenären inte vid den tidpunkt då amorteringsplanen avtalades var i ond tro om preskriptionens inträde.

Att i ett fall som det förevarande uppställa regeln att gäldenärens åtagande blir verksamt endast om borgenären upplyst honom om att fordringen inte längre är gällande - och med bevisbördan på borgenären även för att denna upplysning uppfattats av gäldenären - framstår inte som en lämplig ordning. I stället bör - fränsett fall där 30 eller 33 § avtalslagen kan vara tillämplig, varom nu inte är fråga - huvudregeln vara den att en gäldenärs erkännande av en skuld återuppväcker fordringen, om den varit preskriberad, oberoende av parts insikt i preskriptionsfrågan och motpartens uppfattning därom (jfr Lindskog, a.a. s. 250 f). Det ligger nära till hands att här erinra om det förhållandet att betalning av en preskriberad fordran anses inte kunna återkrävas ens om betalningen föranleddes av att gäldenären inte visste om att preskription inträtt (jfr Lindskog, a.a. s. 497 f. med not 81). Det finns inte någon anledning att i detta hänseende särbehandla en näringsidkares fordran hos en konsument.

Avtalet om amorteringsplanen har således haft den verkan att Thorns fordran återuppväckts.

Vid denna utgång skall målet visas åter till HovR:n.

HD:s beslut meddelades d. 17 juni 2002 (mål nr Ö 2723-01).

Sökord: Preskription; Konsumentkredit

Litteratur:
